

ημέραις. Τὴν νύχτα ἡ κυρία Σπινθηροῦλα ἐχόρευε, καὶ ὁ μύρμηκας ἐπλάγιαζε ἔσθ' ὡμα κάτω ἀπὸ τὸν σοφᾶ διότι δὲν ἔτολμοῦσε πλέον αὐτὸς νὰ καθήσῃ ἔς αὐτόν, διότι ἀνῆκε ἔσθ' ἄριστοκράτιδα γυναῖκά του, καὶ τὴν ἡμέραν ἡ Σπινθηροῦλα ἐκοιμάτο, ἔτρωγε καὶ ἐφαίνετο ἄσχημη, ἐν ᾧ ὁ πρίγκηψ μας ἔφερε φαγὶ καὶ πιστὸ καὶ καθημέραν ἐλίγνευεν ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐργασίαν καὶ το πολὺ σέβας διὰ τὴν ἐκτακτὴν γυναῖκά του.

Ἐνα πρωῒ ὅμως, ὅταν ἐξύπνησε, δὲν εἶδε τὴν Σπινθηροῦλα νὰ κοιμάται ἔσθ' ὡμα, διότι καὶ μὲ ὅλην τὴν καλὴν περιποίησιν ἔσθ' ὡμα μὴ εἶχε πολὺ στενοχωρηθῇ, καὶ ἔφυγε μὲ τὴν ἐξαδέλφη της, τὴν πυγολαμπίδα, καὶ ποτὲ δὲν γύρισεν ὀπίσω.

Τότε ἀπ' τὴν χαρὰ του ἐπήδησεν ὕψηλὰ ὁ πρίγκηψ καὶ ἔτρεξε ναῦρη τῇ Σισί, ἡ ὁποία ἔρριξεν ὅλα της τὰ μαντήλια εἰς τὸ λάκκο μαζὶ μὲ τὸ ἡμερολόγιό της, διότι δὲν εἶχε πλέον καιρὸν νὰ κλαίῃ καὶ νὰ γράφῃ· ὁ μύρμηκας τὴν ἐνυμφεύθηκε καὶ ἐξαπλώθηκε πάλιν ἔσθ' ὡμα, ἐν ᾧ αὐτὴ ἐδοῦλεν δι' αὐτόν. Δὲν πειράζει ὅμως, γιατί ἦταν συνειδημένη, καὶ ὅταν ἀπέκτησε πολλὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα εἶχαν ὅλα λεπτὴ μεσίστα καὶ μιὰ κόκκινη ζώνη, ἡσθάνετο τὸν ἑαυτὸν της τὴν πλέον εὐτυχισμένη μωμῆκα τοῦ κόσμου. Καὶ ὁ ἄνδρας της ἦτον εὐτυχής, γιατί εἶχε γλυτώσει ἀπὸ τὴν „ἐκτακτὴν“ γυναῖκά του καὶ ἔσθ' ὡμα πάλιν ἐξηπλώνετο ἔσθ' ὡμα του.

Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔπεθαναν, ζοῦν ἀκόμη, καὶ γὰρ νὰ τοὺς ἰδῇς κοντὰ εἰς τὰ ποδάρια σου δὲν χρειάζεσαι ἄλλο παρὰ ν' ἀνοίξῃς κομμάτι περισσό-τερο τὰ ῥάτια σου.

τῆς παροιμίας ταύτης. Καὶ πολλάκις οὗτοι χαίρουσιν ἐξ ὅλης καρδίας, ἂν οἷός τις δευτερεύων λόγος, ὡς π. χ. ἡ ἐκλογὴ ἐπαγγέλματος φίλου τινὸς ἢ ἡ σύστασις ὕψηλοῦ προστάτου ἢ καὶ εὐνοϊκὴ τις κατ' ἐπιφάνειαν περίστασις ἐπιφέρωσι τὴν κρίσιν. Καὶ ἐν τούτοις ἡ τοιαύτη ἐκ τῆς βασάνου ἀπαλλαγὴ, δι' ἀποφάσεως ἐκ δευτερευόντων λόγων, εἶνε

ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΕΚΛΟΓΗ.

Ἡ ἐκλογὴ εἶνε βάσανος — λέγει γερμανικὴ τις παροιμία. Ὁ χρόνος, καθ' ὃν ὁ ἄνθρωπος ἐφείλει νὰ ἐκλέξῃ τὸ ἐπάγγελμα του, εἶνε ἀκριβὺς ἐκεῖνος, ὅτε οἱ νέοι καὶ πρὸ πάντων οἱ γονεῖς των αἰσθάνονται ζωηρότατα τὴν ἀλήθειαν

μόνον ἀπλὴ ὑπεκφυγὴ λίαν ἀμφιβόλου ἀξίας, δυναμένη πολλάκις νὰ συντελέσῃ μᾶλλον εἰς τὴν κακοδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου παρὰ εἰς τὴν εὐτυχίαν του. Ἐφ' ὅσον τὸ μέλλον ἐνὸς ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὀρθῆς ἐκλογῆς τοῦ βιοποριστικοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος, εἶνε ἀνάγκη νὰ μὴ ἐπαφίνηται αὐτὴ εἰς τὴν συγκυρίαν καὶ τὴν τυχαίαν πλοκὴν τῶν διαφόρων ἐξωτερικῶν περιστάσεων. Οἱ νοήμονες καὶ φιλόστοργοι γονεῖς βεβαίως οὐδαμῶς ἡσυχάζουσι πρὶν ἢ διαγνώ-

σωσι τὰ φυσικά προσόντα τῶν τέκνων των καὶ κατὰ ταῦτα ὀρίσωσιν ἐπίσης καὶ τὸ ἀρμόζον εἰς τὸν βίον των ἐπάγγελμα, προσπαθοῦσι δὲ διὰ τῆς ἀγωγῆς νὰ δοκιμάσωσι καὶ ἀναπτύξωσι τὰ προσόντα ταῦτα.

Ἡ τοιαύτη διάγνωσις ὅμως εἶνε λίαν δυσχερὴς· τοῦτο ἀποδεικνύουσιν ἐναργέστατα καὶ αἱ οὐχὶ σπανίως λίαν με-

Γεωγραφίας, ἀλλ' ὁ παῖς αὐτὸς ἦτον ἀναποφάσιτος καὶ ἠγνόει, ἂν ἦτο προτιμότερον δι' αὐτὸν νὰ ἐγκαταλίπη τὰς σπουδὰς καὶ νὰ χρησιμοποίησιν τὸ προτέρημά του ὡς ἱερογράφος ἢ χαλκογράφος. Ὁ Ἐγγελος, ἀποπερατώντας τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς, ἀπῆλθεν ἐκ Τυβίγγης φέρων ἀπολυτήριον, ἐν ᾧ ἐξήρετο ἡ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ ἀνικανότης του.

Ὅταν λοιπὸν συμβαίνωσι τοιαῦται πλάναι εἰς τόσον ἔξοχα πνεύματα, βεβαίως πολὺ εὐκολώτερον δύναται τις νὰ περιπέσῃ εἰς τοιαύτας προκειμένου περὶ τοῦ κοινοῦ νοός, τοῦ μὴ ἐκδηλοῦντος φανερόν τι προτέρημα.

Ἐγκεῖται ἄρα γε ἡ τόσον συνήθης ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ πλάνη εἰς τὸ ὅτι ψυχολογικῶς καὶ παιδαγωγικῶς δὲν ἐξήτασαν αὐτὸ ἀκόμῃ μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς; Δυσκόλως δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τοῦτο, διότι ἀληθῶς οὐχὶ ὀλίγην προσοχὴν ἔδωκαν ἄχρι τοῦδε εἰς τὸ διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου τοσαύτην σπουδαιότητα κεκτημένον τοῦτο θέμα, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι πάρα πολὺ μὲν προσέσχον εἰς τὴν ἀνίχνευσιν τῶν σημείων, ἀφ' ὧν ὁρμώμενοι ἐξήταζον τὰ πνεύματα, ἐλάχιστα δὲ προσεπάθησαν νὰ ἐξεύρωσι τὸν ὁρθὸν καὶ ἐπιτήδειον τῆς ἀγωγῆς τρόπον, ὅστις θὰ ἠδύνατο νὰ διευκολύνῃ τὴν περαιτέρω ἐξέτασιν. Διὰ ταῦτα λοιπὸν προτιθέμεθα διὰ τῶν κατωτέρω παρατηρήσεων νὰ δώσωμεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν ὀλίγας νύξεις πρὸς σκέψιν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

Ἐν πρώτοις οὐδεὶς σχεδὸν δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν προτερημάτων τὰ καλλιτεχνικὰ συνήθως ἀναφαίνονται πρωϊμώτατα καὶ θετικώτατα, ἐπομένως εὐχερέστατα διαγιγνώσκονται ἐνταῦθα καὶ αἱ κλίσεις τῶν πνευμάτων. Ἀλλὰ

γαλαὶ πλάναι περὶ τὴν κρίσιν καὶ ἐξόχων πνευμάτων ἀκόμῃ ἐν τῇ παιδικῇ αὐτῶν ἡλικίᾳ. Οὕτω π. χ. ὁ Σχίλλερ ἔλεγε περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Οὐμβόλδου, ὅτι ἐστρεφεῖτο φαντασίας καὶ ἐπομένως καὶ τῆς δεούσης ἱκανότητος πρὸς τὴν ἐπιστήμην του. Περὶ τοῦ ὀκταετοῦς Καρόλου Ῥίττερ ὁ διδάσκαλός του, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὴν κλίσιν του πρὸς τὸ χαράσσειν χωρογραφικοὺς πίνακας, ἐξέφερε τὴν γνώμην, ὅτι εἶχεν ὅλα τὰ προσόντα, ὅπως μετὰ καιρὸν γίνῃ καθηγητὴς τῆς

τοῦτο δυνατὸν νὰ ῥηθῇ μόνον περὶ τῆς κλίσεως, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς δυνάμεως αὐτῆς, καὶ ἀπλῆ τις μόνον ἐφεσις πρὸς τὴν μουσικὴν ἢ τὴν ζωγραφικὴν οὐδεμίαν εἶνε ἱκανὴ νὰ παράσχῃ ἡμῖν ἐγγύησιν, ὅτι σὺν τῇ κλίσει ὑπάρχει καὶ δύναμις ἐπαρκὴς εἰς τὴν ἀντίληψιν κλάδου τινὸς τῆς καλλιτεχνίας. Ἡ περὶ τῶν φυσικῶν τούτων καλλιτεχνικῶν προσόντων τῶν παιδίων ἀβεβαιότης εἶνε ἡ μεγίστη βάσανος τῶν γονέων καὶ διδασκάλων, διότι δὲν ὑπάρχει τῷ

ὄντι ἐλσεινότερον ἐπάγγελμα ἢ τὸ τοῦ κακοῦ τεχνίτου, ὅστις μεμψιμοιρῶν καθ' ἑαυτοῦ ἀδυνατεῖ νὰ αἰωρηθῇ εἰς τὰ αἰθέρια ὕψη τῆς τέχνης του. Ὅσον ἰδανικώτερος καὶ αἰθερώτερος εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ ἐπαγγέλματος, τόσον ἀτυχεῖς καὶ οἰκτρὰ εἶνε αἱ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἡμιτελεῖς δυνάμεις καὶ ἐνέργειαι. Τὰ ἀσφαλῆ λοιπὸν σημεῖα πρὸς λύσιν τοῦ δυσχεροῦς τούτου ζητήματος, ἀν' ἀποδείξονται προαγγελλομένης τῆς εὐφυΐας πράγματι θ' ἀναπτυχθῇ εἰς γνησίαν καλλιτεχνικήν δύναμιν, δυσκόλως δύνανται νὰ ἀνευρεθῶσι, καὶ αὕτη δὲ ἡ μᾶλλον δεδοκιμασμένη πείρα πολλάκις ἠπατήθη ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην. Παιδιά εὐφυῆ καὶ μὲ πολλὰ χαρίσματα πεπροικισμένα δὲν γίνονται συνήθως ὅτι ὑπόσχονται νὰ γίνωσι, καὶ ἄλλα πάλιν ἐν ἀρχῇ κατὰ τὸ φαινόμενον ἐστερημένα πάσης τοιαύτης συστάσεως, ἐκπληττουσιν ἡμᾶς βραδύτερον δι' ἐκτάκτων καὶ θαυμασίων ἔργων. Ὅπως δὲ ποτε ὁ προσεκτικὸς παρατηρητὴς δικαίως θὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχήν του εἰς τὸ ἂν ἡ καλλιτεχνικὴ ἔφεσις ἀφ' ἑαυτῆς καὶ ἰδίᾳ δυνάμει προβαίνει, ἢ ἂν προσέλκυσαν αὐτήν, οὕτως εἰπεῖν, κληρονομικοὶ τίτλοι καὶ ἀπομιμήσεις, καὶ τότε ἐν τῇ πρώτῃ μὲν περιπτώσει εὐνοϊκὴν θὰ σχηματίσῃ ὑπόθεσιν διὰ τὸ μέλλον, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ὀλιγωτέρας θὰ τρέφῃ ἐλπίδας περὶ τῆς μελλούσης μεγαλοφυΐας. Ἐν τούτοις καὶ ἡ παρατήρησις αὕτη δὲν εἶνε εὐχερὴς, καθὼς δὲν εἶνε βεβαία καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀπορρέουσα ὑπόθεσις, διότι μὲ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ὑπολογίσῃ τις δὲν δύναται τόσον ἀσφαλῶς, ὅσον μὲ τοὺς ἀριθμούς.

Φυσικῶς πολὺ δυσχερέστερον εἶνε τὸ ζήτημα τοῦτο, ὅταν δὲν πρόκηται περὶ καλλιτεχνικῆς εὐφυΐας, ἀλλὰ περὶ φυσικῶν προτερημάτων, ὡς τὰ πολλὰ βραδύτερον ταύτης ἀναφαινομένων. Γενικῶς λέγεται, ὅτι ἡ τοιαύτη ὀψιμος γέννησις τῆς εὐφυΐας προέρχεται ἐκ τῆς πρὸς τὴν ἐπιστήμην ῥοπῆς τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος οὐδεμίαν ἔχει ἀξίωσιν γενικοῦ κανόνος. Πρωϊμώτατα ἀναφαίνονται συνήθως αἱ πρὸς τὰ μαθηματικὰ πρὸ πάντων τάσεις καὶ τούτου διδακτικώτατον παράδειγμα ὑπόκειται ἡμῖν ὁ βίος τοῦ Πασχάλ. Οὗτος ἐπαιδεύετο καὶ ἐδιδάσκετο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πατρὸς του, ὅστις ἦν νομικὸς. Ὁ πατὴρ ἡγάπα τὰ μαθηματικά, ἀκριβῶς δὲ διὰ τοῦτο ἐπεθύμει καὶ ὕστερον πάντων νὰ δείξῃ εἰς τὸν υἱὸν του τὰς καλλονὰς καὶ τὰ θέλητρα τῆς ἐπιστήμης ταύτης, καὶ οὕτω τρόπον τινὰ νὰ ἐπιθέσῃ τὴν κορωνίδα εἰς τὸ διδακτικὸν του οἰκοδόμημα. Μέχρι τοῦ δωδεκάτου λοιπὸν ἔτους τῆς ἡλικίας του ἐδίδαξεν αὐτὸν μόνον τὰς ἀρχαίας γλώσσας, τῷ ἀπέκρυπτε δὲ τὰ μαθηματικὰ βιβλία καὶ ἀπέκρουεν ὅλας τὰς ἐρωτήσεις τοῦ παιδὸς περὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν. Ἀπαξ μόνον, ἐρωτήσαντος τοῦ νέου Πασχάλ τί σημαίνει γεωμετρία, ἀπήντησεν εἰπὼν, ὅτι εἶνε ἡ ἐπιστήμη τοῦ χαράσσειν κανονικὰ σχήματα καὶ τοῦ ἐξευρίσκειν τὰς ὁρθὰς αὐτῶν σχέσεις πρὸς ἄλληλα.

Ἡ ἐξήγησις αὕτη ἦν ἀρκετὴ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ παιδός, ὅστις ἤρχισεν ἀμέσως νὰ χαράσῃ ἐπὶ τῆς ἄμμου κανονικὰ σχήματα καὶ νὰ ὑπολογίζῃ τὰς σχέσεις των. Ὅτε δὲ κατόπιν κατώρθωσε μάλιστα ν' ἀναγνώσῃ καὶ τὸν Εὐκλείδην, τότε πλέον ἐξέμαθεν ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τὰ μαθηματικά. Ἡ τοιαύτη πρόωρος ἐμφάνισις τῆς μεγαλοφυΐας δὲν συμβαίνει μόνον εἰς τοὺς μαθηματικούς, διότι ἔχομεν παραδείγματα αὐτῆς καὶ εἰς ἄλλους ἐπιστημονικούς κλάδους· οὕτω π. χ. διηγοῦνται περὶ τοῦ Λινναίου, ὅτι, θηλάζων ἀκόμη, ἔπαυε κλαυθμυρίζων ἅμα ὡς ἐβλεπεν ἄνθη. Τετραετὴς γινόμενος, περιεποιεῖτο μόνος του ἰδίαν πρασίαν ἐν τῷ κήπῳ

τοῦ πατρὸς του καὶ οὐδέποτε ἔπαυεν ἐρωτᾶν περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν διαφόρων φυτῶν. Ὅμοίως καὶ ὁ Κυβιέρος, παῖς ἔτι ὢν, ἐδείκνυνεν ἀπερίγραπτον φιλοστοργίαν πρὸς φυσικὴν τινα ἱστορίαν τοῦ Βυφῶν, ἣν κατὰ τύχην εἶδε παρὰ τινι τῶν συγγενῶν του, μόλις δὲ ἦν δεκατετραέτης τὴν ἡλικίαν, καὶ ἐκέκτητο πολλὰς γνώσεις περὶ τῶν τετραπόδων καὶ τῶν πτηνῶν.

Ἐκ τούτων ἄρα ἔπεται, ὅτι δὲν εἶνε γενικὴ ἀλήθεια ἡ βραδεῖα ἐμφάνισις ἐπιστημονικῆς τινος μεγαλοφυΐας· τοῦτο μόνον δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι γενικῶς εἰς τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ζωγραφικὴν σχετικῶς ταχύτερον ἀναφαίνεται ἡ μεγαλοφυΐα παρὰ εἰς τὰς ἄλλας τέχνας καὶ ἐπιστήμας καὶ ὅτι ἐν ταῖς τελευταίαις ταύταις ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἐκτάκτως πεπροικισμένου πνεύματος ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τυχαίας νύξεις καὶ αὐτομάτους ἐρεθισμοὺς παρὰ ἐν ταῖς δύο πρώταις καλῶς τέχναις.

Αἱ τοιαῦται τυχαῖαι παρορμήσεις, γινόμεναι εἰς βραδύτεραν γενικῶς ἐποχὴν τοῦ βίου πολλῶν διαπρεπῶν ἐπιστημόνων καὶ τεχνιτῶν, διαδραματίζουσιν ἀληθῶς σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀνδρῶν τούτων. Οὕτω π. χ. ὁ χημικὸς Mitscherlich, σπουδάζων ἔτι ἐν τῷ Γυμνασίῳ τοῦ Jever, παρεκινήθη ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Σλόσσερ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν. Καὶ τῷ ὄντι ἀμέσως κατόπιν, μεταβάς εἰς Χάϊδελβέργην, ἀφιερῶν τὴν ψυχὴν τε καὶ σῶματι εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἐπιστημῶν τούτων καὶ συνεπλήρωσεν αὐτὰς βραδύτερον δι' ἐπιμελεστάτης μελέτης τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν. Μετὰ ἐν ἔτος μετέβη εἰς Γοττίγγην, ὅπως συγγράψῃ ἐκεῖ ἱστορικὸν τι ἔργον τῇ βοήθειᾳ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Πανεπιστημίου. Κατὰ τὴν ἐν Γοττίγγῃ ὁμῶς διαμονὴν του ἐγνωρίσθη μετὰ τῶν τότε ἐκεῖ διαπρεπόντων φυσιοδιδῶν καὶ διὰ τῆς ἐπιρροῆς αὐτῶν ἐτράπη πάλιν πρὸς τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην τῆς φύσεως. Τῷ 1819 μεταβάς εἰς Βερολίνον ἐσχετίσθη μετὰ τοῦ περιωνύμου χημικοῦ Berzelius, ὅστις συμπαρέλαβεν αὐτὸν μετ' ἑαυτοῦ εἰς Στοκχόλμην, καὶ κατέστησεν ἑκτοτε ἕνα τῶν ἐπισημοτέρων θεραπόντων τῆς χημικῆς ἐπιστήμης.

Ὅμοίως ἐκ τυχαίων κατὰ τὸ φαινόμενον ἐξωτερικῶν περιστάσεων καὶ ὁ ἀμερικανὸς Φούλτων ἐγένετο ἐφευρετὴς τοῦ ἀτμοπλόου. Οὗτος εἶχεν ἔλθει εἰς Λονδίνον ὡς ζωγράφος ἵνα τελειοποιηθῇ παρὰ τῷ συμπολίτῃ αὐτοῦ West. Κατὰ τινα ἐξοχικὴν ἐκδρομὴν του ὁ Φούλτων ἐγνώρισε τὸν κόμητα Στάνχωπ, ὅστις ἀκριβῶς τότε ἡσχολεῖτο εἰς μάταια πειράματα πρὸς χρησιμοποίησιν τοῦ ἀτμοῦ πρὸς κίνησιν τῶν πλοίων. Ἡ ἰδέα αὕτη παρεκίνησε τὸν τέως ζωγράφον νὰ σκεφθῇ ἐμβριθέστερον περὶ τοῦ πράγματος καὶ νὰ κάμῃ διάφορα τεχνικὰ πειράματα. Ὁ κόμης Στάνχωπ καὶ ὁ φίλος του Bridgewater ὑπέθαλπον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο τοῦ Φούλτωνος, ὁ φίλος αὐτοῦ καὶ μηχανικὸς Ramsay ὠδήγησεν αὐτὸν ἐν πολλοῖς, ἕτερος δὲ τις συμπολίτης του ἐν Παρισίοις προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐκεῖ, ὅπως ἐργασθῇ ἐν τινι πανοράματι. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Φούλτων ἐπεράτωσε τὰς μηχανικὰς αὐτοῦ μελέτας καὶ ἐφεῖρε τὸ ἀτμόπλοον.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα παραπλήσια φαινόμενα παρεκίνησαν τοὺς ψυχολόγους καὶ παιδαγωγούς, ὡς τὸν Benecke καὶ ἄλλους, ν' ἀποφανθῶσιν, ὅτι ἐν γένει οὐδὲν ἀντικειμενικὸν εἶνε ἔμφυτον τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι ἡ εὐφυΐα συνίσταται εἰς τινα γενικὴν φυσικὴν εὐαισθησίαν τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἐτέρου αἰσθητηρίου καὶ ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ φυσικοῦ τούτου προσόντος ἐφ' ἐνὸς οἰοῦντο ἀντικειμένου ἐξαρτᾶται μόνον καὶ μόνον ἐκ τινος τυχαίας ἐν τῷ βίῳ παρορμήσεως.

Ἀλλὰ πρὸς ἐξήγησιν θαυμάτων τινῶν φυσικῆς μεγαλοφυΐας πάντως ἀνεπαρκῆς εἶνε ἢ πίστις αὐτῇ εἰς τὴν σύμπτωσιν ἐξωτερικῶν ἐπεισοδίων. Ὁ Μότσαρτ βεβαίως δὲν κατέστη ὁ μεγαλοφυέστατος μουσουργός, διότι εἶχεν οὐς τόσον εὐαίσθητον, ὥστε μόλις ἐπτά ἐτῶν ἡλικίαν ἔχων ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ μακρὺθεν λεπτοτάτην παραφωνίαν οἰουδήποτε μουσικοῦ ὄργάνου, ἢ διότι ὁ πατήρ του πρῶτῳ εδίδασκεν αὐτὸν τὴν μουσικὴν. Ἡ εὐαίσθησις τοῦ ὠτός του δὲν ἦτον ἄλλο ἢ φυσικὸς τις ὅρος τοῦ χαρίσματος αὐτοῦ, ἢ δὲ πατρικὴ διδασκαλία διεπαιδαγώγησεν αὐτὸ ὠφελίμως, ἐν ᾧ τὸ ἰδιόρρυθμον τῆς μελωδίας καὶ ἁρμονίας ἐπήγαγεν ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ τῆς ψυχῆς. Μόλις πέντε ἐτῶν ὁ Μότσαρτ εἶχε συνθέσει μικρὰ μουσικὰ τεμάχια, ἅπερ ἔγραψεν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ παρέδωκεν ἡμῖν τοῖς μεταγενεστέροις· ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς μικραῖς ἀπαρχαῖς οἱ βιογράφοι τοῦ μεγαλοφυοῦς μουσουργοῦ ἀνευρίσκουσιν εὐδιάκριτα ἔχνη τῆς κλίσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀπλοῦν, τὸ φυσικὸν καὶ ἁρμονικὸν ἀνευ πάσης ἀναμίξεως παιδαριώδους ἐν τῇ μουσικῇ ταχυδακτυλουργίας, οἷαν εἶχε διδαχθῇ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μετὰ τῆς ἀδελφῆς του, ἥτις ὅμως δὲν ἠδυνήθη ν' ἀπαλλαγῇ αὐτῆς καὶ νὰ παραγάγῃ ἔξοχα μουσικὰ δημιουργήματα, ὅμοια πρὸς τὰ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς.

Ἀνωτέρω ἐλέχθη, ὅτι ὡς τὰ πολλὰ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις ἀναφαίνεται βραδύτερον ἢ μεγαλοφυΐα, καὶ τοῦτο μετὰ τὴν ἀπόκτησιν πολλῶν γνώσεων. Ἐν τούτοις καὶ ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει ὁ ἐμβριθῆς ψυχολόγος πάλιν δύναται, ὑπαρχουσὼν πληροφοριῶν ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας μεγαλοφυοῦς τινος ἀνδρός, νὰ παρακολουθήσῃ τὰ ἔχνη τῆς μεγαλοφυΐας του μέχρι τῶν πρώτων αὐτῆς ἀρχῶν, διότι ἡ βραδυτέρα αὐτῆς ἐκλαμψίς καὶ αἱ πρὸς ταύτην συνεχεῖς τυχαῖαι ἀφορμαὶ ἀπατῶσι μόνον καὶ παρασύρουν ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ διακρίνωμεν τὴν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις μεγαλοφυΐαν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ, καί, ὡς ὁ Ἐγγελ, ὁ Βένεκε καὶ ἄλλοι, νὰ ἰσχυρίζωμεθα, ὅτι αἱ ἐπιστῆμαι προϋποθέτουσι γενικὴν τινα προπαιδείαν. Ὑπο τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καὶ ὁ φιλόλογος F. A. Wolf συνείδηζε νὰ λέγῃ πρὸς τοὺς μαθητάς του, ὅτι „μεγαλοφυΐα εἶνε ἡ ἐπιμέλεια“.

Τοῦτο βεβαίως ἦτο μεγάλη πλάνη, διότι νὰ μὲν καὶ ὁ μεγαλοφυὴς δέον νὰ ᾖ ἐπιμελής, ὅπως παραγάγῃ τι, ἐν τούτοις ὁ ἀφύης, ὅσον ἐπιμελής καὶ ἂν ᾖ, οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ νὰ δημιουργήσῃ τι μεγαλοφυὲς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ του. Ἡ ἀντίθετος θεωρία βάσιν ἔχει τὴν πεπλανημένην γνώμην, ὅτι μόνον ὁ καλλιτέχνης ἐξαρτᾶται οὐσιωδῶς ἐκ τῆς δημιουργικῆς αὐτοῦ φαντασίας, ἐν ᾧ ὁ ἐπιστήμων ἀπ' ἐναντίας μόνον ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ ὀρθοῦ λόγου, βασιζομένου ἐπὶ γνώσεων ἀποκτηθειῶν διὰ μελέτης καὶ σπουδῆς. Τοῦτο εἶνε πάντῃ ἐσφαλμένον· καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ σπουδαῖόν τι καὶ μεγαλοφυὲς δύναται νὰ παραχθῇ μόνον ὅταν ὁ δημιουργὸς αὐτοῦ ἰδιοτρόπως ἀντιλαμβάνηται τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἀντικειμένου καὶ διορᾷ αὐτὸ διὰ τοῦ προφητικοῦ βλέμματος τῆς δημιουργικῆς φαντασίας.

Μεταξὺ λοιπὸν τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς εὐφυΐας μία μόνον ὑφίσταται διαφορὰ, ὅτι δηλαδή ἡ πρώτη συνήθως ἐκδηλοῦται ταχύτερον καὶ ἐναργέστερον. Ἡ διαφορὰ ὅμως αὕτη οὐδαμῶς ἀρκεῖ εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος περὶ τῆς ὀρθῆς ἐκλογῆς ἐπαγγέλματος, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἀναφαίνεται ἐπίσης καὶ ἡ κλίσις πρὸς οἰονδήποτε ἐπάγγελμα χωρὶς ἐν τούτοις νὰ αἰρεται ἡ ἀμφιβολία, ἂν ἐνυπάρχῃ ἐπαρκῆς δύναμις πρὸς σκόπιμον ἀνάπτυξιν τῆς κλίσεως ταύτης καὶ τοῦ ἀντιστοιχοῦντος αὐτῇ φυσικοῦ προτερήματος.

Ἐκ τῆς ἀμνηχάνου ταύτης ἀβεβαιότητος οὐδεμία σκέψις καὶ ἔρευνα δύναται νὰ ἐξαγάγῃ ἡμᾶς ἀσφαλῶς. Μάτην κατέφευγον ἄλλοτε εἰς μάντιδας καὶ εἰς ἄλλα προφητικὰ γραῖδια, ἀναγινώσκοντα ἐπὶ τῆς χειρὸς τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἦν προωρισμένον ν' ἀκολουθήσῃ τις, ὁμοίως ἀνευ ἀποτελέσματος ἐτράπησαν βραδύτερον πρὸς τὴν σοφίαν τῶν ἀγαθῶν φρενολόγων. Τὸ μόνον δυνάμενον νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα ἢ μάλλον νὰ διευκολύνῃ τὴν λύσιν αὐτοῦ μέτρον εἶνε ἡ συνετὴ ἀγωγή καὶ ἐκπαίδευσις.

Ἐν πρώτοις ἕνεκα τῆς δυσχερείας τοῦ ζητήματος ἀναγκαιοτάτη εἶνε ἡ ποικιλία τῶν διδασμάτων, ἵνα δυνηθῶσι τὰ πνεύματα τὰς ἰδίας αὐτῶν κλίσεις καὶ ὁρμὰς νὰ ὑποβάλωσι καὶ ἐρευνῶσιν, οἱ δὲ γονεῖς καὶ διδάσκαλοι κατορθώσωσι νὰ ποιήσωνται τὴν ἀληθινὴν διάκρισιν τῶν διαφόρων πνευμάτων.

Ὅτε ὁ Ἄσμος Κάρστενς ἐφοῖτα ἐν τῷ σχολείῳ τοῦ Σλέσβιργ, οὐδεμίαν εὗρισκεν ἐν αὐτῷ τροφήν πρὸς τὰς καλλιτεχνικὰς αὐτοῦ ὁρμὰς. Μόνον κατὰ τὰς ὥρας τῶν διαχύσεων τῆς μεσημβρίας ἠδύνατο νὰ ἱκανοποιήσῃ αὐτάς, ὅτε, κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ τὸ μόνον ἐκ ξηροῦ ἄρτου ἀποτελούμενον γεῦμά του, ἐσπευδεν εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν καὶ ἐκεῖ ἐνετρύφα, θεώμενος τὰς εἰκόνας τοῦ Ὁβενς. Ἐν τῇ σχολῇ ἐθεωρεῖτο ἡλίθιος καὶ δύνους μαθητής. „Δόστε με νὰ ζωγραφίσω, καὶ θὰ δείξω τί ἔμπορῶ νὰ κάμω“ — ἀπήντησέ ποτε εἰς τὰς ἐπιπλήξεις τοῦ διδασκάλου του. Καὶ τῷ ὄντι ἂν ἐξετελεῖτο ἡ θέλησίς του, ἂν ἔστω καὶ ὀλίγον ὑπεδαυλίζετο ὁ πρὸς τὴν τέχνην ἔρως του, μετὰ πόσου ἄρᾳ γε ἐνδιαφέροντος καὶ μεθ' ἡλικίας ἀφοσιώσεως ἤθελε κατόπιν ὁ Ἄσμος ἀφιερῶθαι εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἀρχαιότητος, ἐκ τῶν μνημείων τῆς ὁποίας ἐν τούτοις ἐδανείσθη τὴν ὑπόθεσιν οὐκ ὀλίγων εἰκόνων του. Ὅπωςδὴποτε ὅμως ἡ στέρησις ἐκείνη ἐν τῇ σχολῇ παντὸς στοιχείου πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ ἰδίου ἐνδιαφέροντος κατέπνιξεν ἐπὶ τέλους ἐν αὐτῷ πάντα ἐν γένει πρὸς μάθησιν ἔρωτα καὶ ζῆλον.

Ὁ Mitscherlich δὲν ὑπέστη μὲν τὰς κακὰς ταύτας συνεπείας, καθ' ἃ εἶπομεν ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν τῷ γυμνασίῳ τοῦ Jever οὐδεμίαν ἀφορμὴν ἔσχε πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς φύσεως κλίσεώς του, διότι ἐπικρατούσης ἐν αὐτῷ τῆς φιλολογίας οὐδὲν διδόμενον τῷ παρείχετο πρὸς τοῦτο.

Μόνον ἔξοχοι μεγαλοφυΐαι καὶ ἐνεργητικαὶ φύσεις δύνανται ἐπὶ τέλους ν' ἀνέρωσι τὸν δρόμον των, τὰ μέτρια δὲ καὶ ἐν ταῖς ὁρμαῖς αὐτῶν ἀμφιρρέποντα καὶ ταλαντευόμενα πνεύματα ἐν τῇ αὐτῇ ἀμφιβολίᾳ καταστάσει καὶ βραδύτητι χάνουσιν ὡς τὰ πολλὰ πολύτιμον χρόνον καὶ τὸ πλεῖστον τῆς δυνάμεώς των. Τὰς θλιβεράς συνεπείας τῆς ἐλλιποῦς ταύτης διαπαιδαγωγήσεως τῶν νεανικῶν διανοῶν συχνότατα δύνανται νὰ παρατηρήσωσιν οἱ τῶν πανεπιστημίων καθηγηταὶ παρὰ πολλοῖς τῶν φοιτητῶν, οἵτινες μάτην κατατρίβουσι τὸν πολυτιμώτατον χρόνον τοῦ βίου των δαπανώμενοι εἰς σπουδὰς ματαιὰς καὶ δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τὴν ἐπιστήμην.

Εὐχῆς ἔργον εἶνε, ὅπως ἡ σχολὴ δώσῃ ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀναγκαίαν ὥθησιν, τοῦτο δὲ εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς ποικιλίας ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. Ὁ παῖς δέον νὰ ἔχῃ ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ ὅσα πρὸς ὅλας τῆς φύσεως τὰς φάσεις καὶ τὰς ἀπόψεις τοῦ κόσμου, ὁ νεανικὸς νοῦς ἔχει ἀνάγκην ποικιλίας καὶ ἔμφρονος ἀλλαγῆς τῶν ἐντυπώσεών του, ἵνα μὴ παραλυθῇ καὶ ἀπενεκρωθῇ. Ὁ ἐνήλιξ ὅμως καὶ ἤδη ὀριστικῶς ἐκλέξας ἴδιον στάδιον δύναται ὀλοφύχως ν' ἀφιερῶθαι εἰς τὸ προσφιλὲς θέμα καὶ

διὰ τῆς ἐργασίας νὰ ικανοποιῇ ἑαυτόν· τὴν νεαρὰν διάνοιαν φονεύει ἡ μονοτονία· τὴν ἀλήθειαν ὅμως ταύτην οὐδόλως κατενόησεν ἀκόμη ἡ σύγχρονος παιδαγωγική.

Ἐὰν κατανόει αὐτήν, οὐδέποτε θὰ ἐγίνετο ὁ πρῶτος σχηματισμὸς διαφόρων εἰδικῶν σχολῶν, οἷον βιομηχανικῶν, ἀστυκῶν, πραγματικῶν σχολείων διαφόρων τάξεων καὶ γυμνασίων. Ἦθέλομεν τότε ἀρκεῖσθαι εἰς δημοτικά σχολεῖα διὰ τοὺς στοιχειωδῶν μόνον γνώσεων δεομένους μαθητάς, εἰς ἀστυκὰ διὰ τοὺς δυναμένους σχετικῶς νὰ ἐπεκτείνωσι τὰς γνώσεις των καὶ νὰ τύχωσι τῆς εἰς τὸν μέλλοντα βίον των ἀναγκαίας παιδείας, καὶ τέλος εἰς τὰ γυμνάσια, τὰ ὁποῖα, μετερρυθμισμένα εἰς γενικά σχολεῖα, ὀφείλου νὰ παρέχωσι τὴν ἀναγκαίαν προπαιδείαν δι' ἀνωτέρας σπουδᾶς ἐν τῇ τέχνῃ, τῇ βιομηχανίᾳ, τῷ ἐμπορίῳ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ. Ἀκριβῶς δὲ τῆς πολλαπλότητος ταύτης ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἔχουσιν ἀπόλυτον ἀνάγκην οἱ εἰς ἐν τι ἐξέχοντες νόες. Οὐδὲν εἶνε ἐπιβλαβέστερον καὶ κινδυνωδέστερον αὐτοῖς ἢ ἡ μονομερὲς ἐπιμέλεια τῶν ἰδίων των προτερημάτων καὶ χαρακτηρισμάτων. Αὕτη εὐχερέστερα ἀποστερεῖ τὴν δύναμιν τῆς οὐσίας τῆς καὶ καθιστᾷ αὐτὴν ἀπλοῦν τύπον, αἱ μέτρια μάλιστα εὐφυΐαι διὰ τοῦ τρόπου τούτου καὶ διὰ τῆς μωρᾶς

ὑπερεκτιμήσεως τῆς ἰδίας δυνάμεως παντάπασι καταστρέφονται. Καὶ αὕτη ἡ μεγαλοφυΐα ἔχει ἀνάγκην, ὅπως διαρκῶς ἀναμνησκηται τῆς κοινῆς υποχρεώσεως πρὸς σύμπραξιν ἐν τῇ ἐξαπλώσει τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως καὶ μορφώσεως, τότε δὲ καὶ βολιδόσκοπεῖται ἡ βαθύτης τῆς μεγαλουργοῦ δυνάμεως, ὅταν χαλιναγωγῇ τὸ πνεῦμα, ἔπερ ἐπὶ τοῦ πτερωτοῦ Πηγάσου ποθεῖ νὰ αἰωρηθῇ ὑπὲρ ἄνω τῆς πραγματικότητος ἢ διακῶς ἐπιθυμεῖ μόνον νὰ ἀφεθῇ εἰς τοὺς λειμῶνας τῶν τάσεων καὶ τῶν ὁρμῶν του. Ἀμφότεραι αὗται αἱ πλάναι ἀναφαίνονται ἐν τῇ τέχνῃ, ἀφ' ἐνὸς μὲν, ὡς μεταρσίωσις εἰς τοὺς αἰθέρας τῶν ἰδεῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς ἐντρυφήσις παρὰ τὴν λιπαρὰν τράπεζαν τῆς παχυλωτάτης πραγματικότητος. Πρὸς ἀληθιῇ μόρφωσιν τῶν πνευμάτων τούτων ἀπηρτῆτο συμμετρία τις καὶ ἀναλογία ἐν τῇ ἀπὸ παίδων ἀγωγῇ αὐτῶν.

Ὅταν πάντα ταῦτα τύχωσι τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ ἐν τῇ ἀγωγῇ καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, τότε δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι καὶ αἱ πρὸς τὴν ὀρθὴν ἐκλογὴν ἐπαγγέλματος δυσχέρειαι, ἂν μὴ ἀρθῶσι καθ' ὁλοκληρίαν, θὰ διευκολυνθῶσι τοῦλάχιστον κατὰ μέγα μέρος.

I. B. M.

Ο ΚΟΚΚΥΞ.

Ἐκτος τῆς χελιδόνος, ἴσως μάλιστα πολὺ περισσότερον καὶ δικαιοτέρον ταύτης, ὁ κόκκυξ θεωρεῖται ὡς ὁ πρόδρομος τοῦ ἔαρος. Καὶ δὲν εἶνε μὲν οὗτος τὸ μόνον πτηνόν, ὅπερ προαναγγέλλει ἡμῖν τὴν ἔλευσιν τῆς ὥρας ἐκείνης, καθ' ἣν ἀναθάλλει καὶ ἀγάλλεται ἡ φύσις, ἐν τούτοις ἐξ ὧν τῶν ἄλλων αὐτὸς μόνον οἶονεῖ ἐξαναγκάζει ἡμᾶς νὰ αἰσθανθῶμεν καὶ νὰ παρατηρήσωμεν τὴν παρουσίαν του. Αὐτὸς πρῶτος ἀφυπνίζει, οὕτως εἰπεῖν, τὴν φύσιν ἐκ τοῦ χειμερινοῦ αὐτῆς ληθαργίου διὰ τῆς ἡχηρᾶς φωνῆς του καὶ διὰ τῆς μονοτονίου του κραυγῆς, ἣν οὐχὶ σπανίως ἐκατοντάκις ἐπαναλαμβάνει καὶ μὲ τόσῃν ἔντασιν, ὥστε νὰ ἀκούηται ἐκ λίαν μεμακρυσμένων ἀποστάσεων.

Καθὼς ἀνὰ πᾶν ἔτος χαίρομεν καὶ ἀγαλλόμεθα, ἅμα ὡς πεισθώμεν περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ ἔαρος διὰ τῆς βαθμηδὸν ἀρχομένης ν' ἀναπτύσσειται νέας ζωῆς, οὕτω καὶ οἱ ἀρχαῖοι γερμανοὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐχαιρέτιζον τὴν ἀνοιξὶν καὶ τοὺς ἀγγέλους τῆς, ἀφ' οὗ μάλιστα ὁ βίος των ἠνάγκαζεν αὐτοὺς νὰ διαμένωσιν ἐν ὑπαίθρῳ καὶ νὰ συγκοινωνῶσιν ἀδιακόπως καὶ ἀμέσως πρὸς τὴν φύσιν. Διὰ τοῦτο πάντοτε ἐπανηγυρίζον καὶ ἐώρταζον τὴν πρώτην κραυγὴν τοῦ κόκκυγος, ἐν τῇ πεποιδήσει ὅτι ἔπαυσε πλέον ἡ κυριαρχία τοῦ χειμῶνος, καὶ ὅτι οὗτος ἐν τῷ ἀγῶνι, ὃν κατὰ τὰς παραδόσεις των ἠγωνίζετο κατὰ τοῦ ἔαρος, ἡττήθη κατὰ κράτος καὶ ἤρξατο ὑποχωρῶν ἀκριβῶς, καθ' ἣν ἡμέραν ἠκούσθη ἡ πρώτη κραυγὴ τοῦ κούκκου, ὅστις „περιγελά“ τὸν καταβληθέντα χειμῶνα.

Ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι ὁ πρῶτος ἀναγγέλλων τὴν ἀφίξιν τοῦ πελαργοῦ ἡμείβετο διὰ δώρων, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Γερμανοῖς ὧν ἐδίδετο εἰς τὸν πρῶτον ἀκούσαντα τῆς φωνῆς τοῦ κόκκυγος. Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ἀκούσθῃ ἡ πρώτη αὐτοῦ κραυγὴ συνέρχονται κατὰ τι λατινικὸν ποίημα τοῦ ἐννάτου αἰῶνος οἱ ποιμένες, ὅπως ὑμνήσωσι τὸν κόκκυγα. Ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ παρουσιάζονται τὸ

ἔαρ καὶ ὁ χειμῶν συνομιλοῦντες κατ' ἀρχὰς εἰρηνικῶς μεταξὺ των, εἴτα περιερχόμενοι εἰς δεινὴν ἐριδα διὰ τὸ ἄσμα τοῦ κόκκυγος, οὗ ἄσπονδος ἐχθρὸς κηρύττεται ὁ σκυθρωπὸς χειμῶν. Καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ φαίνεται ἐπίσης, ὅτι ὑπῆρχον διάφοροι δημῶδεις παραδόσεις περὶ τοῦ κόκκυγος, καθότι ἐπὶ τούτων βεβαίως στηριζόμενος ὁ Σαίξπηρ παρουσιάζει ἡμῖν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ του „Ἑρωτικὴ ματαιοπονία“ τὸν χειμῶνα εἰς ὠδικὸν ἀγῶνα πρὸς τὸ ἔαρ, καθ' ὃν ὁ κόκκυξ ὡς προσωποποιήσις τοῦ τελευταίου διὰ τῆς φαιδρᾶς αὐτοῦ φωνῆς καθιστᾷ ἀφῶνον τὸ πτηνὸν τοῦ πρώτου, τὴν γλαῦκα.

Τὴν τιμὴν ταύτην καὶ τὴν ὑπόληψιν παρὰ τοῖς διαφοροῖς λαοῖς δὲν ὀφείλει βεβαίως ὁ κόκκυξ εἰς τὸ κάλλος καὶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς του, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς παναρχαίαν τιμὰ καὶ σχεδὸν ἄγνωστον ἡμῖν ἥδη σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν θεὸν τοῦ ἔαρος καὶ τῆς καλοκαιρίας. Ἡ πάνδημος ὑπόδοχὴ δὲν ἐγίνετο τόσον χάριν τοῦ πτηνοῦ τούτου, ὅσον χάριν τῆς θεότητος, τὴν ὁποῖαν ἐνόμιζον ἀκολουθοῦσαν ἢ ἐν αὐτῷ προσωποποιημένην.

Ἐν τῇ Ἰνδικῇ μυθολογίᾳ ὑπὸ τὸν κόκκυγα ἐννοεῖται ἡ εἰς ζῶον μεταμόρφωσις τοῦ θεοῦ τῆς βροντῆς Ἰνδρά, ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ, τοῦ Διός, ὅστις ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ πτηνοῦ τούτου ἐν καιρῷ τρικυμίας καὶ βροχῆς πλησιάζει τὴν Ἥραν. Παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς, ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν, ὁ κόκκυξ προαναγγέλλε συμφώνως πρὸς τὰς μετὰ τοῦ θεοῦ τῆς κακοκαιρίας σχέσεις του πάντοτε σχεδὸν ῥαγδαίαν βροχήν. Καὶ ἡ πίστις αὕτη διετηρήθη εἰς ἐτι πολλαχοῦ, ὑπάρχουσι δ' ἀκόμη εὐρωπαϊκαὶ χῶραι, ἐνθα ὁ λαὸς πιστεύει, ὅτι τὸ θέρος θὰ ᾔνη βροχερόν, ὅταν ἀναφανῶσι τὸ ἔαρ πολλοὶ κόκκυγες.

Ὅπως ὁ Θεὸς τοῦ ἔαρος Δόναρ ἐν τῇ γερμανικῇ μυθολογίᾳ ἐσήμαινεν εἰς βραδυτέρας ἐποχὰς τὴν θεότητα τῆς ζωῆς ἐνεκα τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαίρας, οὕτω καὶ τὸ εἰς αὐτὸν ἀφιερωμένον πτηνόν, ὁ